

VELEUČILIŠTE U POŽEGI

ANA MARIJA REZO, 6889

ANALIZA ČIMBENIKA RAZVOJA PODUZETNIŠTVA U POŽEŠKO-SLAVONSKOJ ŽUPANIJI

ZAVRŠNI RAD

Požega, 2017.

VELEUČILIŠTE U POŽEGI

DRUŠTVENI ODJEL

PREDDIPLOMSKI STRUČNI STUDIJ RAČUNOVODSTVO

**ANALIZA ČIMBENIKA RAZVOJA PODUZETNIŠTVA
U POŽEŠKO-SLAVONSKOJ ŽUPANIJI**

ZAVRŠNI RAD

IZ KOLEGIJA POČELA EKONOMIJE

MENTOR: Dr.sc. Katarina Štavlić, v.pred.

STUDENT: Ana Marija Rezo

Matični broj studenta: 6889

Požega, 2017. godine

SAŽETAK

U ovom završnom radu opisana je analiza čimbenika razvoja poduzetništva na području Požeško-slavonske županije. U radu se nastoji odgovoriti na sljedeća pitanja, što je ujedno i predmet ovoga rada: kako se definira poduzetništvo i čimbenici poduzetništva, kakve su značajke poduzetništva u Požeško-slavonskoj županiji, te kakva je analiza čimbenika razvoja poduzetništva i poduzetničke infrastrukture u Požeško-slavonskoj županiji. Cilj ovoga rada je istražiti tijek razvoja čimbenika poduzetništva u Požeško-slavonskoj županiji i kako oni utječu na razvoj poduzetništva. Zaključuje se da je sektor malog gospodarstva u Požeško-slavonskoj županiji postigao dinamičan razvoj i velik udio u zaposlenosti, no i dalje ostaje potreba rješavanja problema iseljavanja mlade radne snage.

Ključne riječi: poduzetništvo, čimbenici poduzetništva, poduzetnička infrastruktura, radna snaga

SUMMARY

This final paper describes an analysis of the factors of entrepreneurship development in the Požega-Slavonia county. The paper seeks to answer the following questions, which are also the subject of this paper: how entrepreneurship and entrepreneurial factors are defined, what are the characteristics of entrepreneurship in Požega-Slavonia county, and what is the analysis of the factors of entrepreneurship and entrepreneurial infrastructure development in Požega-Slavonia county. The aim of this paper is to explore the course of development of entrepreneurship factors in Požega-Slavonia county and how they affect the development of entrepreneurship. It is concluded that the small economy sector in Požega-Slavonia county has achieved dynamic development and a large share of employment, but there remains the need to address the problems of emigration of young workforce.

Keywords: entrepreneurship, factors of entrepreneurship, entrepreneurial infrastructure, labor force

SADRŽAJ

1. UVOD	1
2. POJAM I RAZVOJ PODUZETNIŠTVA	2
2.1. Pojam poduzetništva	2
2.2. Povijesni razvoj poduzetništva	3
2.3. Razvoj poduzetništva u Republici Hrvatskoj	5
3. POJAM I VRSTE ČIMBENIKA RAZVOJA PODUZETNIŠTVA	7
3.1. Čimbenici razvoja poduzetništva	7
3.1.1. Unutarnji čimbenici razvoja poduzetništva	7
3.1.2. Vanjski čimbenici razvoja poduzetništva	8
3.2. Strateški ciljevi	9
3.3. Makroekonomsko okruženje kao čimbenik razvoja	11
3.4. Uloga države u poticanju razvoja poduzetništva u Republici Hrvatskoj	13
4. ANALIZA VANJSKIH ČIMBENIKA RAZVOJA PODUZETNIŠTVA U POŽEŠKO-SLAVONSKOJ ŽUPANIJI	16
4.1. Makroekonomsko okruženje Požeško-slavonske županije	16
4.2. Poduzetničko okruženje Požeško-slavonske županije	16
4.3. Programi poduzetničke infrastrukture u Požeško-slavonskoj županiji	17
4.4. Analiza razvoja malih i srednjih poduzeća u Požeško-slavonskoj županiji	19
5. ZAKLJUČAK	26
6. LITERATURA	27
7. POPIS TABLICA I GRAFIKONA:	29

1. UVOD

Danas, ne tako rijetko, čujemo pojmove kao što su poduzetnik ili poduzetništvo. One često asociraju ljude na značenje da je netko sposoban, dobar poslodavac i slično. Razvoj poduzetništva ima veliku važnost za svaku regiju, ali i državu.

Tema ovog završnog rada je Analiza čimbenika razvoja poduzetništva u Požeško-slavonskoj županiji. Cilj ovoga rada je analizirati čimbenike koji utječu na razvoj poduzetništva u Požeško-slavonskoj županiji, ulogu države u poticanju poduzetništva i potpornih institucija. Rad se sastoji od teorijskog i istraživačkog dijela. U teorijskom dijelu navedene su definicije i pojmovi poduzetništva i povijesni razvoj poduzetništva. Razvoj poduzetništva je druga cjelina u kojoj su navedeni čimbenici razvoja poduzetništva, strateški ciljevi razvoja poduzetništva, programi poduzetničke infrastrukture u Požeško-slavonskoj županiji i zadnji podnaslov je Uloga države u poticanju razvoja poduzetništva u Republici Hrvatskoj. U navedenim cjelinama razrađeni su pojam poduzetnika i poduzetništva, povijesni razvoj poduzetništva, zatim razvoj poduzetništva u Republici Hrvatskoj u drugoj cjelini, a treća cjelina obuhvaća čimbenike razvoja poduzetnika, strateške ciljeve, makroekonomsko okruženje kao čimbenik razvoja i ulogu države u poticanju razvoja poduzetništva. U zadnjoj cjelini analizirani su čimbenici razvoja poduzetništva u Požeško-slavonskoj županiji.

2. POJAM I RAZVOJ PODUZETNIŠTVA

2.1. Pojam poduzetništva

Oduvijek su se poduzetnicima smatrale osobe koje su na sebe preuzimale poslovni rizik tijekom poslovanja između kupaca i prodavača ili osobe koje su osnivale nova poduzeća. Riječ „poduzetništvo“ nemoguće je odrediti kroz jednu definiciju ili pojam, zbog toga što poduzetništvo obuhvaća sve aktivnosti koje poduzetnik usmjerava u svoje poslovanje, ulaganje, širenje na nova tržišta, koristi pri stvaranju novih proizvoda ili usluga i mnoge druge djelatnosti koje potiču njegov razvoj, ali i sputavaju.

„Ekonomska teorija razvijenih zemalja ističe poduzetništvo kao kamen temeljac gospodarskog sustava i gospodarskog razvoja, a promatra ga i kao poseban proizvodni faktor. Zadatak mu je da na najpovoljniji način kombinira i koordinira proizvodne faktore i tako maksimizira čisti profit. Informacijsko revolucioniranje poslovanja daje poduzetništvu osobit zamah i čini ga stožerom stalnoga tehnološkog razvoja, moderniziranja i gospodarskog uspjeha. Poduzetnički projekt za poduzetnike je način stvaranja vrijednosti prihvaćanjem rizika i inovativnosti.“ (Škrtić, 2005:2) Poduzetništvo ima svoje prednosti, ali i nedostatke. Prednosti ulaska u poduzetništvo bila bi stvaranje vlastitog poduzeća u kojem bi poduzetnik bio slobodan u odlučivanju i donošenju vlastitih odluka, također mnogi ljudi se odvajaju od nezadovoljstva koje osjećaju u poduzećima u kojima rade, mnogi žele raditi stvari koje vole i u kojima mogu pokazati svoje potencijale, a usput ostvariti profit koju će dalje ulagati u svoje poduzeće. Poduzetništvo kao takvo ima i nedostatke, a tu se pojavljuje rizik da poduzeća neće dobro poslovati, stope zatvaranja poduzeća postaju sve veće zbog velike konkurencije na tržištu, naporno se radi i nije definirano radno vrijeme, a postoji nesigurnost dohotka, također jedan nedostatak poduzetništva mogao bi biti stvaranje osobnih ili obiteljskih problema zanemarivanjem obitelji zbog posla. Poduzetnicima smatraju se osobe koje su kreativne, inovativne, dinamične, sposobne brzo učiti i brzo se prilagođavati promjenama u poslovnom okruženju, spremne na poslovne rizike i stresne situacije. Ključne karakteristike uspješnog poduzetnika su: inovativnost, kreativnost, samouvjerenost, marljivost i odgovornost. Inovacije imaju veliku važnost u poduzetništvu, uspješni poduzetnici moraju poticati inoviranje svog poslovnog procesa kako bi konkurirali na tržištu. Inovativnost je najvažnija značajka poduzetnika. Obuhvaća kreiranje novih poslovnih ideja i promjena, razvoj novih proizvoda i usluga ili poboljšanje starih proizvoda i usluga. Poduzetnik mora ići u korak sa svim

inovacijama poslovnog procesa, novom tehnologijom i razvojem virtualnog društva. Kreativnost ima manje značenje, ali ne bi se trebalo zanemariti ju, baš zbog toga što kreativne ideje pokreću poslovni svijet. Samouvjerenost je osobina koju moraju imati poduzetnici da bi vjerovali u uspjeh svog poslovnog pothvata i moraju vjerovati u sebe. Poduzetnik marljivim radom ostvaruje svoje rezultate, poduzetnici provode više vremena radeći od samih radnika, njihovo radno vrijeme nema određeno trajanje. Poduzetnik mora biti odgovoran za svoje postupke. „Biti odgovoran znači odgovarati nekom mjerodavnom za vlastiti posao. Poduzetnici su po pravilu osobe odgovorne pred samim sobom. Naime, poduzetnici žele puno priznanje za svoj uspjeh, ali preuzimaju i svu krivnju na sebe.“ (Škrtić, 2005:75)

2.2. Povijesni razvoj poduzetništva

Škrtić (2005) navodi da se poduzetništvo kao djelatnost pojavljuje se između 12. i 15. stoljeća. U prvoj fazi razvoja pojavljivalo se kroz trgovinu, kreditne i mjenjačke poslove, brodarstvo, ali poduzetništvo se spominjalo i kroz osvajanje i otkrivanje novih područja. Gusari, feudalci, špekulanti, trgovci i obrtnici u to vrijeme smatrali su se poduzetnicima. Trgovačka poduzeća pojavljuju se u Italiji u 12. stoljeću, a krajem 14. stoljeća. nastaju udruženja koja su bila karakteristikama slična današnjim javnim trgovačkim društvima. Pravi oblik poduzeća pojavljuje se masovno za vrijeme 15. stoljeća. u 17. Stoljeću poduzetnik počinje trajno i stalno obavljati svoju poduzetničku djelatnost, stvara poduzeće kao samostalni organizacijski i gospodarski oblik. Bankarski poslovi i njihovo odvijanje počelo je tek u 18. stoljeću.

U devetnaestom stoljeću razvojem tehnologije i znanosti dolazi do razvoja poduzetništva. Ekonomske doprinose u tome razdoblju ekonomisti nazivaju klasičnom ekonomijom, a često se naziva još i političkom ekonomijom. Prema zemlji podrijetla američka škola predstavnika klasične ekonomije vidi poduzetnika kao kreatora bogatstva, naglašava kako bi poduzetnici morali vidjeti budućnost svoga poslovanja, posjedovati organizacijske, administrativne i vještine vođenja. Poduzetnici bi trebali biti vrlo nadarene osobe, u smislu da ni mogle dobro voditi, motivirati radnike, ali i imati viziju poslovanja, zatim talentirane osobe i snalažljive osobe. Poduzetnik za svoje uspješno poslovanje dobiva profit iako preuzima poslovni rizik. Škrtić (2005) navodi teorije poduzetništva u drugim zemljama. Austrijska škola tvrdi da preuzimanje poslovnog rizika nije osnovna funkcija razvoja poduzetništva, već su to informacije koje poduzetnici koriste u svrhu donošenja odluka. Britanska škola govori o poduzetništvu kao o poduzetničkoj aktivnosti koja se ostvaruje kroz marljivi rad, štednju,

poslovne špekulacije i inovacije. Francuska škola tvrdi da poduzetnici moraju inovirati i primjenjivati novu tehnologiju kako bi smanjila troškove proizvodnje i time povećali profite. Poduzetništvo nije određeno samo jednom teorijom smatra se da podrazumijeva niz teorija koje se ujedinjaju u jednu. Njemačka škola smatra poduzetnika osobom koja snosi poslovni rizik, a ujedno je i inovator. Smatra se da proizvodnja po narudžbi smanjuje poslovni rizik.

Na prijelazu iz devetnaestog u dvadeseto stoljeće dolazi do industrijske revolucije, naglo raste važnost poduzetništva u gospodarstvu, međutim pojavom masovne proizvodnje opada uloga poduzetništva. Razvijaju se velike korporacije koje gube smisao postojanja čovjeka kao ključne osobe u obavljanju poslova, čovjeka zamjenjuje stroj, veliku važnost dobiva organizacija poduzeća i primjena novih metoda poduzeća. Do tada glavni faktori proizvodnje bili: zemlja, rad i kapital, ali u ovoj fazi razvoja poduzetništva veliku važnost dobivaju: tehničko znanje, poznavanje trgovine, vještine vođenja poduzeća, želja poduzetnika za unaprjeđenjem svog poslovanja. Poduzetnikom dvadesetog stoljeća, smatra se osoba koja samostalno donosi odluke vezane za poslovanje i nastoji razvijati svoje sposobnosti kako bi uspješno poslovao uz što manji rizik. Moderni pristup poduzetništva prema Škrtić (2005) u dvadesetprvom stoljeću obilježava globalna ekonomija, poduzetnik se smatra inovatorom koji mora svojim modernim inovacijama opstati na tržištu u ovoj velikoj krizi, u borbi sa tehnološkim razvojem i opasnom konkurencijom. Smatra se da poduzetnik treba biti osoba koja je mlada, energična, visoko obrazovana i osoba puna ambicija za uspjehom. Takvi poduzetnici moraju se izboriti za svoje mjesto na tržištu i nadvladati konkurenciju, rad poduzetnika stresan je i naporan, uspješni poduzetnik će istodobno razvijati vlastite sposobnosti, znanje i iskustvo sve kako bi uspješno vodio svoje poslovanje, uz sve navedeno poduzetništvo obuhvaća stalan razvoj i proces učenja. Svatko može osnovati poduzeće, to je najlakši korak u poduzetničkom procesu osnivanja poduzeća, a najteži korak u poduzetničkom procesu je vođenje poduzeća i upravljanje sve do ostvarenja konačnog rezultata poslovanja. Poduzetnici modernog ili suvremenog poduzetništva svoje uspjehe i sreću razvijaju tako što ih dijele sa suradnicima i investitorima. Cilj svakog poduzetnika je smanjenje poslovnog rizika, uspješno nošenje s konkurentskom okolinom, uspješno upotrebljavanje vlastitog i tuđeg novca i maksimiziranje poduzetničkih prilika. Veliku pomoć poduzetnicima u njihovom poslovanju pružaju poduzetnički centri, poduzetnički inkubatori i poslovne zone.

2.3. Razvoj poduzetništva u Republici Hrvatskoj

Prvi potpuni tekst o poduzetništvu napisao je Benedikt Kotruljević (oko 1400.-1468.) „O trgovini i savršenom trgovcu“. Prvi u svijetu opisuje poduzetničke poslove u trgovini i njezino odvijanje, te utvrđuje mjerila etičkih vrlina dobrog gospodara i trgovca. Iznosi stajališta i upute o urednom vođenju poslovnih knjiga u trgovini, cjelovito prikazuje dvojno knjigovodstvo, koje je i danas u primjeni diljem svijeta.

Poduzetništvo u Republici Hrvatskoj nalazi se još u razvoju i nastoji približiti razvijenim zemljama. Gospodarstvo u Republici Hrvatskoj usmjereno je prema razvitku i obnovi i nastojanja uključiti se u međunarodna tržišta robe, kapitala i rada. Razvoju poduzetništva smetali su prethodni događaji koji su se zbivali u Republici Hrvatskoj, ratna stradanja i uništenja, nestabilnost zakona i mnoge promjene koje se donose često bile su zapreke u razvoju poduzetništva zbog toga što nagle promjene štete razvoju poduzetnika jer ne može pratiti svojim poslovanjem. Stalno se prilagođavaju novim zakonima i odlukama nadležnih ministarstava, također i politici i zbog toga poduzetnici kasne u razvoju za zemljama Zapada. Republika Hrvatska bori se za razvoj poduzetništva i opstanak, dok u to vrijeme u svijetu se događaju druge promjene u razvoju poduzetništva, svjetske promjene razvoja poduzetništva obuhvaćaju: velike promjene u tehnologiji proizvodnje, komunikacijskih veza i informacija. Hrvatsko gospodarstvo da bi razvilo poduzetništvo mora mijenjati ponašanje i oblikovanje poduzeća, poduzetnika i menadžera jer mnogo zaostaje za svjetskim zemljama.

Prema Ekonomskom vjesniku (2013) pretpostavke koje mora Republika Hrvatska ostvariti kao preduvjet za brži razvoj poduzetništva da bi se približila razvijenim zemljama, ali i razvila mala i srednja poduzeća su : pravne, financijske, znanstvene, obrazovne i ostale pretpostavke.

Pravne pretpostavke obuhvaćaju niz zakonskih propisa koji reguliraju osnatak, registraciju, promjene i prestanak, likvidaciju i stečaj malih i srednjih poduzeća, također podrazumijevaju sve zakonske propise o financiranju malih i srednjih poduzeća.

Financijske pretpostavke važne su za razvoj malih i srednjih poduzeća, jer poduzeća ne mogu ni opstati bez kapitala i kapitalnih ulaganja. Financijske institucije važne su za financiranje poduzetništva, ovdje se ubrajaju državne, regionalne i lokalne institucije koje pružaju financijsku potporu razvoju poduzetništva. Važan je strani kapital koji nastoje privući preko međunarodnih financijskih institucija, ali i fondova Europske unije.

Najznačajnije financijske institucije su: Hrvatska banka za obnovu i razvoj (HBOR) i Hrvatska agencija za malo gospodarstvo (HAMAG).

Znanstvene pretpostavke obuhvaćaju sva sveučilišta, sve znanstveno-istraživačke institute i znanstvene parkove koje rade na istraživanjima poduzetništva u Republici Hrvatskoj kako bi pomogle njegovom razvitku.

Obrazovne pretpostavke razvoja poduzetništva podrazumijevaju opće, stručno, ali i poslovno znanje svakog poduzetnika. Obrazovne pretpostavke mogu biti u obliku seminara, tečajeva i poslovnih škola koja pridonose razvoju poduzetništva, također sva znanja od srednjih do visokih škola. Postoji još niz pretpostavki na kojima bi se trebalo raditi da bi se razvilo poduzetništvo u Republici Hrvatskoj, uz sve navedene pretpostavke država pomaže razvoju poticanja poduzetništva.

3. POJAM I VRSTE ČIMBENIKA RAZVOJA PODUZETNIŠTVA

3.1. Čimbenici razvoja poduzetništva

Čimbenici razvoja poduzetništva su svi čimbenici koji izravno ili neizravno utječu na razvoj poduzetništva. Mogu biti unutarnji i vanjski čimbenici koji utječu na poduzetnike, a time i na samo poduzetništvo.

3.1.1. Unutarnji čimbenici razvoja poduzetništva

Unutarnji čimbenici razvoja poduzetništva, čimbenici koji utječu na samog poduzetnika i na njegovo poslovanje. U njih možemo navesti sve ciljeve, tehnologiju, ljudske potencijale. Svrhe ciljeva koji pomažu razvoju poduzetnika, ciljevi daju smjernice djelovanja poduzetnika u poduzeću, pomažu da se pojasne i shvate očekivanja poduzetnika dobri ciljevi omogućuju dobro planiranje i planove, određuju prioritete za poduzeće i izvor su motivacije i inspiracije za zaposlene.

Tehnologija je važan čimbenik koji utječe na poduzeće, poduzetnik mora posjedovati kvalitetnu i ispravnu tehnologiju koju će koristiti u svom poslovanju. Tehnologija je čimbenik koji se svakim danom mijenja i poduzetnik mora pratiti razvoj tehnologije jer je ona nužna za razvoj poduzetništva.

„Ljudski potencijal je pojam čije se osnovno značenje u ekonomiji odnosi na radnu snagu. U velikim organizacijama pojam označava pojedince u okviru firme te njihove sposobnosti, ali i na dio organizacije koji se bavi zapošljavanjem, otpuštanjem, treningom i ostalim poslovima vezanim uz osoblje.“ (Selekcija.hr URL) Ljudski potencijali nužni su za svako poduzeće poduzetnik može utjecati na poboljšanje i razvoj ljudski potencijala.

Prema Škrtić (2005) sustav upravljanja ljudskim potencijalima sastoji se od pet komponenti:

- zapošljavanje i odabir,
- izobrazba (treniranje) i razvoj,
- ocjena učinkovitosti i povratne informacije,
- plaća i koristi,
- radno zakonodavstvo (sindikati).

3.1.2. Vanjski čimbenici razvoja poduzetništva

Vanjski čimbenici razvoja poduzetništva su čimbenici na koje poduzeće može samo u manjoj mjeri utjecati, ali im se zato mora prilagođavati ako želi opstanak i razvoj. Mogu biti poduzetnička infrastruktura, potporne institucije, makroekonomski pokazatelji, političke situacije i slično.

Ustanove na kojima se zasniva stabilnost i razvoj društvenih zajednica i države nazivaju se poduzetnička infrastruktura, još uključuje sredstva i zakonske propise. U Republici Hrvatskoj poduzetničke infrastrukture obuhvaćaju: poduzetničke centre, poduzetničke zone i poduzetničke inkubatore.

Poduzetnički centri su ustanove koje pružaju stručne i savjetodavne pomoći poduzetnicima, razvijaju se u svim županijama, a ako je broj poduzetnika velik osnivaju se u gradovima i općinama. Zadaća svakog poduzetničkog centra je promovirati i poticati poduzetništvo, poticati mjere koje mogu koristiti poduzetnicima u njihovom poslovanju, davanje besplatnih savjeta poduzetnicima, organizacija edukacija za poduzetnike, pomoć pri osnivanju poduzeća, surađuju s lokalnom i područnom samoupravom i preuzimanje dijela stručnih poslova lokalne samouprave u razvoju gospodarstva. Prema posljednjim podacima Središnjeg državnog portala u Republici Hrvatskoj postoji 31 poduzetnički centar.

Poduzetničke zone su opremljena područja za obavljanje određenih vrsta poduzetničkih, odnosno gospodarskih djelatnosti. Smatra se da je razvoj poduzetničkih zona potreban u blizini svakoga većeg naselja, zbog toga da bi se poboljšao razvoj proizvodnje. Vlada Republike Hrvatske predviđa razvoj poduzetničkih zona u okviru pojedinih županija najmanje dvadeset po svakoj županiji ovisno o veličini županije. Poduzetnička zona smatra se centrom za edukacije i pružanje potrebnih savjeta poduzetniku o mogućnostima financiranja, potrebnoj proizvodnji i načinu poslovanja. Osnovna karakteristika poduzetničkih zona je zajedničko korištenje infrastrukturno opremljenog i organiziranog prostora. Za financiranje infrastrukture u poduzetničkoj zoni zaduženo je Ministarstvo gospodarstva, rada i poduzetništva, Fond za regionalni razvoj i zapošljavanje i Ministarstvo mora, turizma, prometa i razvitka U Republici Hrvatskoj postoji oko 370 poduzetničkih zona prema CEPOR (2014).

Poduzetnički inkubatori mogu imati veliku ulogu u lokalnom, regionalnom i nacionalnom razvoju. Uloga poduzetničkih inkubatora da pruža pomoć poduzetnicima, omogućuje korištenje poslovnog prostora po vrlo povoljnim uvjetima, pod povoljnijim uvjetima podrazumijeva se davanje poslovnih prostora bez najamnine ili sa smanjenom

najamninom na određeni broj godina. Za vrijeme inkubacije poduzetnici dobivaju pomoć od poduzetničkih inkubatora, osim pomoći u davanju poslovnog prostora, korisnicima se daje na raspolaganje određena infrastruktura, oprema, strojevi, informacija i slično ovisno o obavljanju djelatnosti, pruža im se pomoć u obliku savjetovanja, intelektualnih i drugih poslovnih usluga. Prema posljednjim podacima Središnjeg državnog portala u Republici Hrvatskoj postoje 34 poduzetnička inkubatora. U Požeško-slavonskoj županiji postoje trenutno dva aktivna poduzetnička inkubatora koja se nalaze u Pleternici i Pakracu.

3.2. Strateški ciljevi

U poduzetničkom poslovanju stalno se zbiva proces postavljanja i ostvarivanja ciljeva. Odabir i planiranje ciljeva djeluju poticajno na razvoj poduzetništva. Poduzetnički ciljevi su jasni, realni, ostvarivi i vremenski ograničeni. Ciljevi daju smjernice djelovanja ljudima u organizaciji, pomažu da se pojasne i shvate očekivanja poduzeća, dobri ciljevi omogućuju dobro planiranje i planove, određuju prioritete za poduzetnika, također ciljevi su izvor motivacije i inspiracije za zaposlene. Strateški ciljevi ili strategijski ciljevi određuju što poduzeće želi postići i gdje želi biti u budućnosti.

Prema Izvješću o malim i srednjim poduzećima 2015. godine (Alpeza i dr., 2015) bile su aktualne sljedeće nacionalne i regionalne politike i programi kojima se regulira i potiče razvoj sektora malih i srednjih poduzeća u Hrvatskoj:

- Strategija razvoja poduzetništva u Republici Hrvatskoj 2013. – 2020., iz 2013. godine, čiji je cilj povećanje konkurentnosti malog gospodarstva u Hrvatskoj kroz poboljšanje ekonomske uspješnosti, poboljšanje pristupa financijama, promociju poduzetništva, poboljšanje poduzetničkih vještina, te poboljšanje poslovnog okruženja;
- Strategija učenja za poduzetništvo 2010.-2014., iz 2010. godine, čiji je cilj senzibilizirati javnost o poduzetništvu i razvijanje pozitivnog stava prema cjeloživotnom učenju, te uvođenje učenja i osposobljavanja za poduzetništvo kao ključne kompetencije u sve oblike, vrste i razine formalnog, neformalnog i formalnog obrazovanja i učenja;
- Strategija razvoja poduzetništva žena u Republici Hrvatskoj 2014.-2020., iz 2014. godine, čiji je cilj poboljšanje usklađenosti i umreženost javnih politika, poboljšanje sustavne podrške poduzetništvu žena kroz cjelokupnu institucionalnu infrastrukturu, te promocija poduzetništva žena;

- Akcijski plan za provedbu Strategije razvoja poduzetništva žena u Republici Hrvatskoj 2014.-2020., iz 2014. godine;
- Strategija razvoja klastera u Republici Hrvatskoj 2011.-2020., iz 2011. godine, čiji je cilj unapređenje upravljanja hrvatskom klasterom politikom, jačanje klastera i klasteraških udruženja, poticanje inovacija i transfera novih tehnologija, osvajanje novih tržišta i internacionalizacija klastera, te jačanje znanja i vještina za razvoj klastera;
- Strategija poticanja inovacija Republike Hrvatske 2014. -2020., iz 2014. godine, kojom se nastoji izgraditi učinkovit inovacijski sustav te unaprijediti zakonodavni i fiskalni okvir, utvrditi način komunikacije i modeli suradnje između javnog, znanstvenoistraživačkog i poslovnog sektora u cilju razvoja novih proizvoda, usluga, poslovnih procesa i tehnologije, te način primjene rezultata znanstveno-istraživačkog rada u gospodarstvu i društvu u cjelini;
- Akcijski plan podrške izvozu 2014. - 2015., iz 2014. godine, kojeg je izradilo Povjerenstvo Vlade za internacionalizaciju hrvatskoga gospodarstva, a čija je svrha na jednom mjestu objediniti i prikazati sve aktivnosti i mjere koje je nužno poduzeti od strane odgovarajućih državnih tijela i institucija kako bi se osigurala sustavna i trajna podrška hrvatskim izvoznicima te pospješio plasman hrvatskih roba i usluga na inozemna tržišta;
- Strateški plan Ministarstva poduzetništva i obrta za razdoblje od 2015. – 2017. godine, iz 2014. godine, kojem je opći cilj povećanje konkurentnosti maloga gospodarstva Izvješće o malim i srednjim poduzećima u Hrvatskoj - 2015. u Hrvatskoj kroz poboljšanje ekonomske uspješnosti, pristupa financiranju, poduzetničkih vještina i poslovnog okruženja te promociju poduzetništva, što su ujedno i strateški ciljevi iz Strategije razvoja poduzetništva u RH 2013. – 2020.

Strategija razvoja poduzetništva 2013. - 2020. godine izravan je odgovor na kratki prikaz uvjeta s općim ciljem povećanja konkurentnosti malog gospodarstva u Hrvatskoj. Realizacija općeg cilja bit će potpomognuta mjerama koje će se odnositi na pet strateških ciljeva:

- Poboljšanje ekonomske uspješnosti – Unapređenje ekonomske uspješnosti malog gospodarstva u sektorima proizvođačkih i uslužnih djelatnosti većim ulaganjem u R&D, višim stupnjem inovacija, rastom izvoza te daljnjim razvojem poslovnih mreža i povezanosti.
- Poboljšani pristup financiranju – Razvijanje raznih financijskih mogućnosti za subjekte maloga gospodarstva i uklanjanje financijskog jaza za malo gospodarstvo.
- Promocija poduzetništva - Pružanje potpore osnivanju novih poduzeća i jačanje institucija koje pružaju potporu poduzetnicima kako bi se na taj način pridonijelo ravnomjernijem i uravnoteženom razvoju hrvatskih regija.

- Poboljšanje poduzetničkih vještina – Pružanje potpore većem razvoju subjekata malog gospodarstva jačanjem njihove uprave, uvođenjem i djelovanjem većeg broja visokokvalificiranih zaposlenika te podupiranjem cjeloživotnog učenja zaposlenih u subjektima maloga gospodarstva.

- Poboljšano poslovno okruženje – Nadgradnja ostvarenog napretka uklanjanjem preostalih administrativnih opterećenja i olakšavanjem poslovanja u Hrvatskoj. (Strategija razvoja poduzetništva u Republici Hrvatskoj- Ministarstvo poduzetništva i obrta. URL)

Realizacija navedenih ciljeva poboljšat će poduzetničko okruženje u Republici Hrvatskoj, provođenjem programa kojim se potiče razvoj ženskog poduzetništva, unaprjeđenje poduzetništva promocijom poduzetništva, poticanjem inovacija i razvojem ljudskih potencijala sve kako bi se povećala proizvodnja, smanjila nezaposlenost te povećao životni standard stanovništva.

3.3. Makroekonomsko okruženje kao čimbenik razvoja

Prema Vujiću (2006) makroekonomija je znanost koja proučava ponašanje gospodarstva kao cjeline. Glavni ciljevi makroekonomije su: poticanje rasta proizvodnje, poticanje zaposlenosti i održavanje stabilnosti cijena. U makroekonomske pokazatelje ubrajamo: bruto domaći proizvod, bruto društveni ili nacionalni proizvod, neto domaći proizvod, nacionalni dohodak, raspoloživi dohodak i neto ekonomsko blagostanje.

Bruto domaći proizvod (BDP) pokazuje vrijednost finalnih roba i usluga proizvedenih u jednoj zemlji tijekom godine dana izraženih u novčanim jedinicama te zemlje. BDP uključuje vrijednost stranih investicija u domaću privredu, ali isključuje vrijednost domaćih investicija u inozemstvu. „BDP isključuje proizvode i usluge koji su namijenjeni za daljnju preradu i proizvodnju proizvoda i usluga (intermedijarna dobra). To se čini sa ciljem da se izbjegne dvostruko obračunavanje istih proizvoda i usluga. Prilikom izračunavanja bruto domaćeg proizvoda obično se uzima u obzir tržišna vrijednost uključenih elemenata. Temeljna svrha izračunavanja bruto domaćeg proizvoda je dobiti uvid u gospodarsku aktivnost države – u razvoj te stupanj rasta njenog gospodarstva. BDP predstavlja indikator zdravlja ekonomije unutar jedne države.“ (Ekonomski rječnik, URL) BDP se izražava kao tijek proizvodnje ($BDP = C + I + G + X$, gdje je C = osobna potrošnja, I = investicije, G = državna potrošnja i X = razlika izvoza i uvoza) ili kao tijek prihoda odnosno troškova ($BDP = w + i + R + Pf + Dp + T$, gdje je w = najamnine, i = kamate, R = renta, Pf = Profit, Dp = Amortizacija, T =

indirektni porezi). Neovisno o primijenjenom pristupu uvijek se dobije isti BDP. BDP ne obuhvaća vrijednost intermedijarnih dobara (dobra koja se upotrebljavaju kao sirovine ili poluproizvodi za proizvodnju drugih dobara) kao ni transferna plaćanja (na primjer socijalna pomoć i ostala davanja države za koje ona ne traži protučinidbu). „Međunarodni monetarni fond (MMF) u utorak je objavio proljetne ekonomske procjene prema kojima bi hrvatski bruto domaći proizvod (BDP) u ovoj godini trebao porasti 2,9 posto, čime je revidirao na više svoju jesensku procjenu o rastu od 2,1 posto. U 2018. godini ta međunarodna financijska institucija očekuje blago usporavanje gospodarskih aktivnosti, odnosno rast BDP-a od 2,6 posto.“ (Poslovni dnevnik URL)

„Bruto nacionalni proizvod (BNP, engleski Gross national product, GNP) razlikuje se od BDP-a po tome što uzima u obzir vrijednost finalnih dobara i usluga koje su proizveli svi državljani neke države, bez obzira na mjesto stvaranja tih dobara i usluga. Danas se upotrebljava manje od bruto domaćeg proizvoda.“ (Bruto domaći proizvod – Poslovni.hr URL) Nacionalni dohodak je dohodak koji je jednak zbroju faktorskih dohodaka, odnosno dohodaka koje primaju vlasnici radne snage, kapitala i zemlje, odnosno sumi najamnina, kamata, renta i profit.

Neto domaći proizvod (NDP) također se smatra jednim od makroekonomskih pokazatelja, a izračunava se tako da se bruto domaći proizvod umanji za iznos amortizacije.

„Nacionalni dohodak je mjera novčane vrijednosti dobara i usluge koje su na raspolaganju naciji, a proistječu iz gospodarske aktivnosti. U svakoj zemlji nacionalni dohodak, dugoročno gledano, pokazuje tendenciju porasta. Stvara se samo u oblasti materijalne proizvodnje, a realizira se i u neproizvodnim djelatnostima, kao i u neprivrednim djelatnostima realizacijom roba i usluga, plaćanjem poreza, taksa i drugih dadžbina. Veličina nacionalnog dohotka po jednom stanovniku koristi se kao jedan od najznačajnijih pokazatelja ekonomske razvijenosti pojedinih zemalja.“ (Nacionalni dohodak - Poslovni.hr URL)

Prema poslovnom leksikonu raspoloživi dohodak kućanstva je ukupan neto dohodak koji je primilo jedno kućanstvo i članovi tog kućanstva u promatranom razdoblju koje je najčešće prethodna godina. Obuhvaća dohodak od nesamostalnog rada, dohodak od samostalnog rada, dohodak od imovine, mirovine, državna davanja te ostale novčane primitke. Primitci se prema poslovnom leksikonu smatraju svi novčani tokovi koji ulaze u poduzeće. “Prosjeak raspoloživog dohotka po kućanstvu u Republici Hrvatskoj iznosio je 84 293 kune u 2015. dok je prosjeak ekvivalentnoga raspoloživog dohotka iznosio 46.471 kunu.” (Državni zavod za statistiku Republike Hrvatske –Pokazatelj siromaštva i socijalne isključenosti 2015. URL)

3.4. Uloga države u poticanju razvoja poduzetništva u Republici Hrvatskoj

Uloga države u poticanju poduzetništva postaje sve intenzivnija, stvorila je zakonske okvire za djelovanje malog poduzetništva i osnovne institucije koje pomažu u radu poduzetništva u Republici Hrvatskoj. Uloga države sastoji se u stvaranju okruženja koje potiče razvoj poduzetništva i pogoduje poslovanju gospodarskih subjekata. Osim tijela državne uprave, u poticanju poduzetništva u Republici Hrvatskoj sudjeluju i druge državne institucije, razvojne agencije i fondovi. Škrtić (2005) u svojoj knjizi „Poduzetništvo“ navodi da su njihovi ciljevi: subjektima maloga gospodarstva pružiti podršku savjetima, financijskim sredstvima, obrazovanjem ili na druge načine, kako bi dobili priliku na tržištu provjeriti svoje poslovne ideje i zamisli te ih pretočiti u uspješan poduzetnički pothvat.

„Suvremene mjere poticaja razvoju poduzetništva Republike Hrvatske uključuju:

- poticanje marketinških aktivnosti – cilj projekta je poticanjem marketinških aktivnosti povećati konkurentnost hrvatskih poduzeća, odnosno proizvoda i usluga,
- poticanje uvođenja novih tehnologija i primjena znanja u tehnološkom razvoju- cilj projekta je povećanje konkurentnosti proizvoda kroz edukaciju, nove tehnologije i tehnološke postupke te doprinos ekološkoj zaštiti proizvoda namijenjenih domaćem i stranom tržištu,
- sustav kvalitete i tehničke regulative – cilj projekta je poticanje uvođenja i implementacije europskih normi u malo gospodarstvo,
- inovacije i novi proizvod – cilj projekta je poticanje inovatora, dovođenje inovacije putem proizvoda na tržište, bolja iskoristivost inovatorstva kao potencijala u stvaranju „hrvatskog proizvoda“, te poticaj razvoju novih proizvoda, novih tehnoloških procesa, primjena novih tehnologija i u konačnici povećanje konkurentnosti,
- zajednički proizvod (klaster) – cilj projekta je poticanje udruživanja gospodarskih subjekata u svrhu nastajanja gospodarsko-interesnih udruženja ili drugih ugovornih oblika (klastera) u svrhu višeg stupnja finalizacije zajedničkog proizvoda, te poticanje već formiranih,
- zadrugarstvo – cilj projekta je pridonijeti razvoju zadružnog poduzetništva kroz povećanje broja zadruga i zadrugara,
- edukacije u poduzetništvu – cilj projekta je edukacija i usvajanje specifičnih znanja u poduzetništvu preko izobrazbe, a u funkciji cjeloživotnog učenja.“ (Škrtić:2005:49,50)

Država također potpomaže poticajima za mlade poduzetnike, potiče razvoj poljoprivrednika, tradicionalnih obrta, razvoj strukovnih škola, stipendira učenike u deficitarnim zanimanjima, potiče razvoj ženskog poduzetništva i slično. U Republici Hrvatskoj

postoje institucije koje omogućuju pristup informacijama i savjetodavnim uslugama za razvoj poduzetništva, a to su:

- Hrvatska gospodarska komora,
- Hrvatska obrtnička komora,
- Ministarstvo poduzetništva i obrta,
- Hrvatska banka za obnovu i razvitak,
- Hrvatska za malo gospodarstvo, inovacije i investicije,
- Hrvatska udruga poslodavaca,
- Centar za politiku razvoja malih i srednjih poduzeća i poduzetništva.

Hrvatska gospodarska komora (HGK) nudi čitav niz informacija, baza podataka, poduzetničkih edukacija, pravno vas savjetuje, pomaže u pronalasku poslovnih partnera, sufinancira nastupe na sajmovima, nudi informacije o izvorima financiranja poduzetnika te savjetuje pri apliciranju EU sredstava.“ (Hrvatska gospodarska komora, URL) Prema CEPOR-u ona je neprofitno, nevladino udruženje svih aktivnih pravnih osoba (članstvo u HGK je obvezno), a čini ga 98,06% malih poduzeća, 1,52% srednjih i 0,42% velikih poduzeća. U drugoj polovici 2014. godine HGK je reorganiziran u 20 županijskih komora i 10 sektora, a u njegovom sustavu djeluje i Sektor za industriju i IT u sklopu kojeg djeluje Odjel za poduzetništvo i inovacije.

Prema izvješću CEPOR-a Hrvatska obrtnička komora (HOK) je samostalna stručno-poslovna organizacija obrtnika osnovana radi promicanja, usklađivanja i zastupanja zajedničkih interesa obrtništva. Članstvo u HOK-u je obvezno, a organizacija djeluje kroz 20 područnih komora, 116 udruženja obrtnika, te 18 sekcija i cehova.

Prema izvješću CEPOR-a o malim i srednjim poduzećima 2015. godine Ministarstvo poduzetništva i obrta nadležno je za kreiranje politika usmjerenih na razvoj malih i srednjih poduzeća i stvaranje povoljnog okruženja za poduzetništvo.

Prema izvješću CEPOR-a iz 2015. godine o malim i srednjim poduzećima, Hrvatska banka za obnovu i razvitak (HBOR) je razvojna i izvozna državna banka čija je osnovna zadaća poticanje razvoja gospodarstva putem kreditiranja, osiguravanja izvoza od političkih i komercijalnih rizika, izdavanja garancija i poslovnog savjetovanja.

Prema izvješću CEPOR-a (2015) o malim i srednjim poduzećima Hrvatska agencija za malo gospodarstvo, inovacije i investicije – (HAMAG-BICRO) nastala je 2014. godine spajanjem Hrvatske agencije za malo gospodarstvo i investicije (HAMAG INVEST) i Poslovno-inovacijske agencije Republike Hrvatske (BICRO) s ciljem kreiranja jedinstvenog

sustava koji će poduzetnicima pružiti podršku kroz sve razvojne faze poslovanja. Agencija obuhvaća aktivnosti vezane uz poticanje osnivanja i razvoja malih i srednjih poduzeća. Djelovanje Agencije u nadležnosti je Ministarstva poduzetništva i obrta.

Hrvatska udruga poslodavaca – (HUP) je dobrovoljna, neprofitna i neovisna udruga poslodavaca koja štiti i promiče prava svojih članova navodi izvješće CEPOR-a (2015) o malim i srednjim poduzećima. Aktivnosti udruge su u područjima radno-socijalnog zakonodavstva, industrijskih odnosa, zaštite privatnog vlasništva, promocije razvoja i uređenja tržišnih uvjeta poslovanja, jačanja konkurentnosti i povoljne poduzetničke klime.

„Centar za politiku razvoja malih i srednjih poduzeća i poduzetništva – (CEPOR) – je neovisni policy centar koji se bavi problematikom malih i srednjih poduzeća u Hrvatskoj čiji je cilj utjecati na javno-političko okruženje naglašavajući ulogu poduzetništva, te malih i srednjih poduzeća na razvoj gospodarstva Hrvatske. CEPOR je fokusiran na stvaranje stimulativnog institucionalnog i regulatornog okvira za poduzetničko djelovanje. Od 2014. godine u sklopu CEPOR-a djeluje Centar za obiteljska poduzeća i prijenos poslovanja - CEPRA čiji je cilj pružanje podrške obiteljskim i drugim malim i srednjim poduzećima u području prijenosa poslovanja i drugih specifičnih izazova vezanih uz upravljanje obiteljskim poduzećima.“ (CEPOR – Izvješće o malim i srednjim poduzećima – 2015. URL)

U CEPOR-ovom izvješću o malim i srednjim poduzećima (2015), Hrvatska banka za obnovu i razvitak – HBOR - financira utemeljenje i razvoj malih i srednjih poduzeća kroz niz kreditnih programa. Programi kreditiranja provode se izravno i/ili putem poslovnih banaka, po modelu podjele rizika ili po modelu podređenog duga, a uvjeti kreditiranja ovise o namjeni, vrsti i području ulaganja. Ciljevi koje HBOR želi ostvariti kroz kreditne programe su razvoj poduzetničkih pothvata, jačanje konkurentnosti obrta, malih i srednjih poduzeća, ravnomjeran regionalni razvoj, otvaranje novih radnih mjesta, te podrška poduzećima prilikom izlaska na nova inozemna tržišta.

Država ima važnu ulogu u razvoju svakog gospodarstva, Republika Hrvatska potiče razvoj poduzetništva kroz razne programe i u obliku bespovratnih potpora koje pruža poduzetnicima. Poduzetničke potporne institucije potiču razvoj poduzetništva raznim poticajima, potporama u obliku savjetovanja ili financijskim sredstvima. U Požeško-slavonskoj županiji veliku pomoć poduzetnicima pružaju poduzetnički inkubatori koji poduzetnicima početnicima pružaju besplatan prostor za rad, savjetovanje i pomoć pri osnivanju posla.

4. ANALIZA VANJSKIH ČIMBENIKA RAZVOJA PODUZETNIŠTVA U POŽEŠKO-SLAVONSKOJ ŽUPANIJ

4.1. Makroekonomsko okruženje Požeško-slavonske županije

Makroekonomsko okruženje koje utječe na razvoj poduzetništva u Republici Hrvatskoj, ali i Požeško-slavonskoj županiji naveden je u teoretskom dijelu. Prema Državnom zavodu za statistiku Požeško-slavonska županija je po BDP-u na 57,4 posto hrvatskog prosjeka. Prema podacima DZS (2012.), bruto domaći proizvod (BDP) po stanovniku Požeško-slavonske županije iznosi 6.101,00 eura što je samo 59,3 posto od prosjeka Republike Hrvatske, a slabije rezultate ostvarile su samo Brodsko-posavska i Vukovarsko-srijemska županija, također prema tim podacima županija ostvaruje 1,1 posto u ukupnom BDP-u Republike Hrvatske te samo Ličko-senjska županija ima manji udjel (0,9). Statistički podaci pokazuju da je stanovništvo Požeško-slavonske županije sve starije što također utječe na razvoj poduzetništva i njegove strukture u Požeško-slavonskoj županiji. DZS (2014) nezaposlenost smatra također jednim od makroekonomskih pokazatelja, nezaposleni u Požeško-slavonskoj županiji čine otprilike 2 posto nezaposlenih u Republici Hrvatskoj. Požeško-slavonska županija morala bi poraditi na smanjenju nezaposlenosti, zapošljavati mlade, a povećanjem razine plaća i broja zaposlenih povećao bi se i BDP.

4.2. Poduzetničko okruženje Požeško-slavonske županije

Poduzetničko okruženje Požeško-slavonske županije obuhvaća poslovne subjekte i potporne poduzetničke institucije koje djeluju na području županije. Na području Požeško-slavonske županije registrirano je ukupno 3.054 poslovnih subjekata (1.018 pravne osobe i 1.102 obrti i djelatnosti slobodnih profesija). Prema DZS (2015) njihov udjel u broju poslovnih subjekata u Republici Hrvatskoj je relativno mali i on iznosi 1 posto.

Tablica 1. Broj poslovnih subjekata prema pravnom statusu, stanje na dan 31.12. 2014.

Redni broj	Pravni status	Republika Hrvatska	Požeško-slavonska županija	Udio PSŽ u RH (%)
1	2	3	4	5
1.	REGISTRIRANE PRAVNE OSOBE	298.161	3.054	1,02
	Aktivne	171.046	1.293	0,76
1.1.	<i>Trgovačka društva</i>			
	Registrirane	160.323	1.018	0,63
	Aktivne	142.121	886	0,62
1.2.	<i>Poduzeća i zadruge</i>			
	Registrirane	66.705	772	1,16
	Aktivne	2.242	27	1,20
1.3.	<i>Ustanove, tijela, udruge, fondovi i organizacije</i>			
	Registrirane	71.133	1.264	1,78
	Aktivne	26.683	380	1,472
2.	<i>Obrti i djelatnosti slobodnih profesija</i>	80.911	1.102	1,36

Izvor: DZS (2015)

U navedenoj tablici broj 1. prikazan je broj subjekata prema pravnom statusu zabilježeno na dan 31.12.2014. godine, tablica prikazuje koliki udio Požeško-slavonska županija ima u ukupnom broju registriranih pravnih osoba Republike Hrvatske i on iznosi 1,02 posto. Udio Požeško-slavonske županije u registriranim trgovačkim društvima iznosi 0,63 posto, a u aktivnim trgovačkim društvima 0,62 posto. Udio Požeško-slavonske županije u registriranim poduzećima i zadrugama Republike Hrvatske iznosi 1,16 posto, a u aktivnim poduzećima i zadrugama 1,20 posto. Požeško-slavonska županija ima 1264 registriranih ustanova, tijela, udruga, fondova i organizacija što iznosi 1,78 posto udjela u ukupnim Hrvatskim ustanovama, tijelima, fondovima i organizacijama, a aktivnih je 1, 472 posto. Udio Požeško-slavonske županije u ukupnim obrtima i ostalim profesijama u odnosu na ukupan broj na području Republike Hrvatske iznosi 1,36 posto.

4.3. Programi poduzetničke infrastrukture u Požeško-slavonskoj županiji

Poduzetnička infrastruktura u Požeško-slavonskoj županiji obuhvaća poduzetničke zone i poduzetničke potporne institucije koje djeluju na području Požeško-slavonske županije.

Poduzetnički inkubator u Požeško-slavonskoj županiji koji je primjer dobre prakse poduzetničkog inkubatora nalazi se u Pleternici, poznat kao PLINK, tehnologijsko-inovacijski centar za razvoj ruralnog gospodarstva i poduzetništva, koji je osnovan 2013. godine. Osmišljen je kako bi se promovirale nove tehnologije, inovacije i poduzetništvo u ruralnim područjima.

Također još jedan primjer dobre prakse poduzetničkog inkubatora nalazi se u Pakracu, u programu razvoja i poticanja poduzetništva u planu je izgradnja i poduzetničkog inkubatora u Požegi. Poduzetnički inkubator Pakrac proglašen je kao najuspješniji Poduzetnički inkubator u 2010. po ocjeni Ministarstva gospodarstva, rada i poduzetništva.

„Zadaća je da se Inkubatorom upravlja na najučinkovitiji i najmanje rizičan način u cilju trajne održivosti razvoja, da bi se u konačnici pozicionirao kao regionalno središte u pružanju usluga poduzetnicima početnicima.“ (Poduzetnički inkubator Pakrac, URL)

Uz poduzetničke inkubatore, u ovoj županiji nalaze se i poduzetnički centri. Poduzetnički centar Pleternica d.o.o. je trgovačko društvo u potpunom vlasništvu Grada Pleternice. Osnovan je 2006. godine s ciljem poticanja lokalnog razvoja, s naglaskom na razvoj gospodarstva i poduzetništva. „Uloga Poduzetničkog centra Pleternica je također osnažiti lokalne kapacitete za izradu projekata koji će se moći financirati iz fondova Europske unije. Trenutno je u Poduzetničkom centru Pleternica zaposleno 6 osoba (četvero na puno radno vrijeme, dvoje na pola radnog vremena) koji rade u 4 organizacijska odjela.“ (Poduzetnički inkubator Pleternica (PLINK)- poduzetnički centar, URL)

Regionalna razvojna agencija Požeško-slavonske županije provodi razne programe da bi utjecala na razvoj poduzetništva u županiji, neki od programa navedeni su u daljnjem tekstu. „Strategiju razvoja ljudskih potencijala Požeško-slavonske županije 2016. - 2020. izradilo je Lokalno partnerstvo za zapošljavanje Požeško-slavonske županije (dalje u tekstu LPZ) u okviru projekta „Novi pristup za stvaranje novih mogućnosti zapošljavanja – NANO (engl. New Approach for New Employment Opportunities)“, sufinanciranog sredstvima Europskog socijalnog fonda, iz grant sheme Lokalne inicijative za poticanje zapošljavanja – faza II. U procesu izrade strategije članovi LPZ-a vođeni su motom „Ljudi su zlato Zlatne doline“ jer samo ljudi mogu biti nositelji aktivnosti, stvaratelji ideja, a time i pokretači razvoja naše županije. Primijenjena je metodologija za razvoj županijskih razvojnih strategija, definirana Smjernicama za izradu županijskih razvojnih strategija, praćenje i vrednovanje njihove provedbe. Razdoblje za koje je izrađena odgovara programskom razdoblju Europske unije 2014.-2020. i financijskom razdoblju 2016.-2021.“ (Regionalna razvojna jedinica Požeško-slavonske županije (PANORA) – strateški dokumenti URL)

Osim Strategije razvoja ljudskih potencijala definirana je i županijska razvojna strategija. „Županijska razvojna strategija Požeško-slavonske županije (ŽRS) predstavlja planski dokument kojim se određuju ciljevi i prioriteti razvoja Požeško-slavonske županije u određenom razdoblju. Strategija se donosi kako bi se osigurao kvalitetan temelj i odredio smjer

društveno-gospodarskog razvoja Požeško-slavonske županije kroz ostvarenje dva osnovna cilja:

- institucionalni razvoj Požeško-slavonske županije, odnosno daljnji razvoj institucionalnih i tehničkih kapaciteta unutar same Županije neophodan je za stvaranje okvira za efikasno korištenje sredstava iz domaćih i međunarodnih izvora,
- stvaranje razvojne strategije ili poslovnog plana Županije, odnosno određivanje konkretnih aktivnosti koje je potrebno izvršiti kako bi se osigurao održiv društveno-gospodarski razvoj Županije, a time i podizanje životnog standarda svih stanovnika Požeško-slavonske županije.“ (PANORA – Županijska razvojna strategija URL)

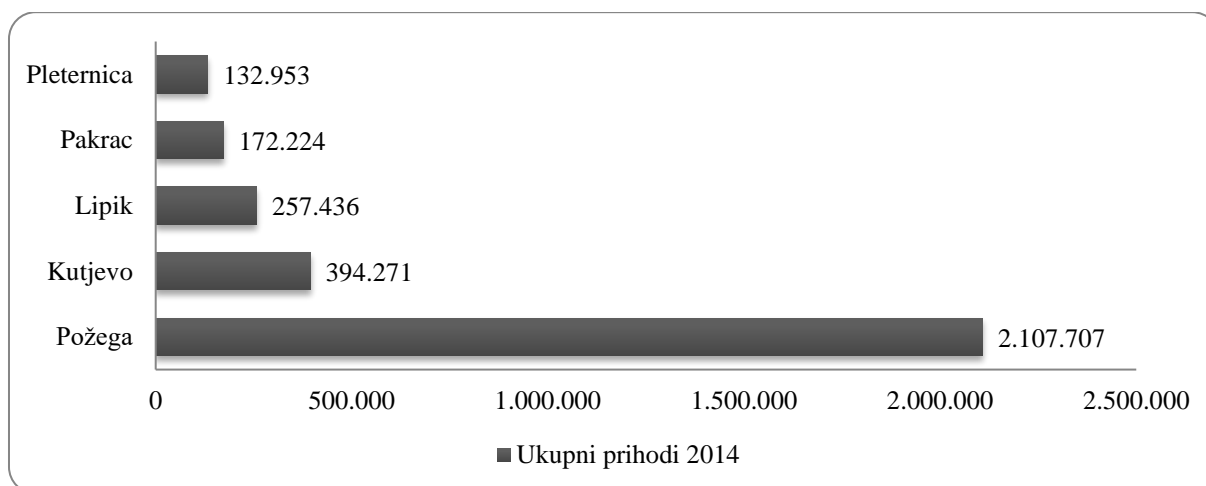
Programi poduzetničke infrastrukture u Požeško-slavonskoj županiji imaju veliku ulogu u razvoju cjelokupnog poduzetništva u županiji. Regionalna razvojna agencija Požeško-slavonske županije provodi razne programe da bi utjecala na razvoj poduzetništva u županiji, također tu je i Županijska razvojna agencija, Obrtnička komora Požeško-slavonske županije te poduzetnički inkubatori koji svojim korisnicima nastoje omogućiti kvalitetnije i povoljnije poslovanje pružanjem korisnih savjeta i potpora koje utječu na razvoj poduzetničkog okruženja. U posljednji nekoliko godina dolazi do razvoja poduzetništva zbog djelovanja ovih institucija, smanjuje se broj nezaposlenosti, a raste broj poduzetnika.

4.4. Analiza razvoja malih i srednjih poduzeća u Požeško-slavonskoj županiji

Republika Hrvatska mora dijelom obnoviti, a dijelom izgraditi novu poslovnu strukturu poduzeća, kako u postojećim djelatnostima tako i u novim djelatnostima. Jedino tako može zaposliti svoje radno sposobno stanovništvo, stvarati novu vrijednost, kroz poreze otplaćivati stare i nove kredite. Značaj poduzetnika, kojem pripadaju obrtnici, osnivači i vlasnici malih i srednjih poduzeća veliki su pokretači boljitka države i Požeško-slavonske županije. Upravo poduzetnici stvaraju nove vrijednosti u državi i otvaraju nova radna mjesta, a svojim radom riskiraju svoju egzistenciju. U Požeško-slavonskoj županiji su registrirana 3002 poslovna subjekta. Od svih registriranih subjekata prema Državnom zavodu za statistiku u Požeško-slavonskoj županiji najveći je broj udruga, kojih je registrirano čak 1255, od kojih je aktivno samo 370. Obrta i slobodnih zanimanja je registrirano 1149. Najbolji omjer registriranih i aktivnih poslovnih subjekata je u kategoriji trgovačkih društava, od njih registriranih 974 aktivno je 840. Najviše je društava sa ograničenom odgovornošću kojih je čak 693. Prema broju

obrađenih godišnjih financijskih izvještaja, u Požeško-slavonskoj županiji u 2014. godini poslovalo je 690 poduzetnika koji su zapošljavali 7.614 osoba, što predstavlja povećanje broja zaposlenih od 2,8% u odnosu na prethodnu godinu. Najveći porast u postotku broja zaposlenih u 2014. godini, u odnosu na 2013. godinu, zabilježen je prema HZZ (2014) u općinama Jakšić (35,3%) i Čaglin (28,6%). Prema HZZ (2014) ukupnom broju zaposlenih Požeško-slavonske županije grad Požega sudjeluje sa 62,2%, a slijede ga gradovi Kutjevo (11,3%), Pakrac (7,6%) i Lipik (7,4%).

Grafikon 1. Ukupni prihodi poduzetnika top 5 gradova Požeško-slavonske županije u 2014. godini (iznosi u tisućama kuna)

Izvor: Fina, Registar godišnjih financijskih izvještaja, obrada GFI-a za 2014. godinu

Grafikon 1. prikazuje ukupne prihode najvećih gradova u Požeško-slavonskoj županiji. U promatranih pet gradova Požeško-slavonske županije ističe se Požega s najvećim ukupnim prihodom koji je u 2014. godini iznosio 2.107.707,00 kuna, zatim na ljestvici nalazi se Kutjevo kao drugi najveći grad po ukupnim prihodima od 394.271,00 kuna, ali treba istaknuti da je Kutjevo najmanji grad od promatranih gradova, slijede ga Lipik sa ukupnim prihodom od 257.436,00 kuna, Pakrac sa 172.224,00 kuna te Pleternica sa 132.953,00 kuna.

Tablica 2. Makroekonomski podaci Požeško-slavonske županije

Županija/ Država	Broj stanovnika (popis 2011.)	Migracijski saldo u 2014.	BDP po stanovniku (u kn)			BDP u mil. kn.	
			2001.	2012.	2013.	2009.	2013.
Požeško-slavonska	78034	-706	27 567	45 866	46 214	3 744	2 953
Ukupno u RH	4 284 889	-10 220	37 309	77 407	77 465	328 672	277 805

Izvor: prema podacima Štavlić (2016)

Prema podacima iz tablice 2. vidi se kretanje makroekonomskih podataka Požeško-slavonske županije. BDP po stanovniku 2001.godine u Požeško-slavonskoj županiji iznosio je 27.567,00 kuna, 2012.godine iznosio je 45.866,00 kuna, 2013.godine dolazi do rasta BDP-a po stanovniku u odnosu na prethodne godine te iznosi 46.214,00 kuna. Prema Štavlić (2016) 2009.godine BDP iznosi 3.744.000,00 kuna, a 2013.godine bilježi se pad BDP-a na 2.953.000,00 kuna.

Tablica 3. Makroekonomski podaci Požeško-slavonske županije

Županija	Zaposleni			Stopa registrirane nezaposlenosti			Prosječna neto plaća
	2012.	2013.	2014.	2012.	2013.	2014.	
Požeško-slavonska	16 885	16 754	16 754	30,5	31,4	26,2	3 798
Ukupno u RH	1 347 636	1 322 562	1 332 826	21,5	22,2	19,3	4 878

Izvor: prema podacima Štavlić (2016) i Privredni vjesnik (2016)

Prema navedenim podacima iz tablice 3. bilježi se pad stope registrirane nezaposlenosti. U 2012. godini stopa registrirane nezaposlenost u Požeško-slavonskoj županiji iznosila je 30,5 prema navedenim podacima Štavlić (2016), zbog ekonomske krize 2013. godine

dolazi do rasta stope registrirane nezaposlenosti za 0,9 u odnosu na 2012.godinu, 2014. godine broj zaposlenih ostaje isti kao i u 2012. godini, ali dolazi do smanjenja stope registrirane nezaposlenosti i on za 2014. godinu iznosi 26,2. Iz navedenih podataka iz tablice 3. može se zaključiti da se stopa nezaposlenost smanjuje u Požeško-slavonskoj županiji razlog toga može se navesti utjecaj PLINK-a, Obrtničke komore i Razvojne agencije u Požegi koji nastoje poticati razvoj poduzetništva u županiji.

Tablica 4. Broj poduzetnika i broj zaposlenih u regiji Slavonija i Baranja u 2013., 2014. i 2015. godini

Područje/ županija	Broj poduzetnika					Broj zaposlenih				
	Godina			Udjel (u %)		Godina			Udjel (u %)	
	2013.	2014.	2015.	2013.	2015.	2013.	2014.	2015.	2013.	2015.
Požeško-slavonska	674	690	727	0,7	0,7	7 431	7 614	7 957	0,9	0,9
Ukupno Slavonija i Baranja	8 842	9 210	9 446	8,8	8,9	84 145	83 406	84 935	10,1	10,1
Ukupno RH	101 191	104 470	106 569	100	100	830 928	830 116	838 584	100	100

Izvor: prema podacima Štavlić (2016) i Privrednog vjesnika (2016)

Prema navedenim izračunima Štavlić (2016) raste broj poduzetnika u Slavoniji i Baranji, ali i ukupno u Republici Hrvatskoj. Udio poduzetnika Požeško-slavonske županije obrađen 2013. i 2015.godine iznosi 0,7 posto u odnosu na ukupan broj poduzetnika Republike Hrvatske, udio poduzetnika ukupno u Slavoniji i Baranji porastao je 2015. godine za 0,1 posto u odnosu na 2013. godinu kada je iznosio 8,8 posto u ukupnom broju poduzetnika Republike Hrvatske. Broj zaposlenih također raste sa povećanjem poduzetnika, lagani pad zaposlenosti od 739 zaposlenih zabilježen je 2014. godine u ukupnom izračunu za Slavoniju i Baranju u odnosu na 2013.godinu kada je iznosio 84 145 zaposlenih, dok se broj zaposlenih u 2015. godini povećava za 1529 zaposlenih i za tu godinu iznosi 84 935. Broj zaposlenih u Požeško-slavonskoj županiji raste iz godine u godinu, povećava se broj institucija koje nastoje povećati broj poduzetnika, a smanjiti nezaposlenost i tako povećati BDP.

Tablica 5. Broj poduzetnika s ostvarenom dobiti/gubitkom u Požeško-slavonskoj županiji u 2013., 2014. i 2015. godini

Područje/ županija	Poduzetnici s dobiti					Poduzetnici s gubitkom				
	Broj			Udjel (u %)		Broj			Udjel (u %)	
	2013.	2014.	2015.	2013.	2015.	2013.	2014.	2015.	2013.	2015.
Požeško-slavonska	427	445	476	63,4	65,5	247	244	251	36,6	34,5
Ukupno RH	61 730	65 395	68 611	61,73	64,4	39 461	39 075	37 958	39	37,4

Izvor: prema podacima Štavlić (2016) i Privrednog vjesnika (2016)

Prema navedenim podacima iz tablice 5. raste broj poduzetnika s dobiti u Požeško-slavonskoj županiji kroz promatrane godine, ali i poduzetnika s gubitkom. Najviše poduzetnika s dobiti zabilježeno je 2015. godine iznosi 476 poduzetnika, a najmanji broj poduzetnika s dobiti zabilježen je 2013. godine (427). Broj poduzetnika s gubitkom u Požeško-slavonskoj županiji 2013. godine iznosi 247 i time ostvaruje 36,6 posto udjela poduzetnika s gubitkom u Požeško-slavonskoj županiji, udio se 2015. godine smanjuje i on iznosi 34,5 posto. Iz navedene tablice može se zaključiti da Požeško-slavonska županija ima manji udio poduzetnika s gubitkom od ukupnog broja poduzetnika s gubitkom u Republici Hrvatskoj.

Tablica 6. Ukupna dobit i ukupni gubitak nakon oporezivanja u Požeško-slavonskoj županiji u 2013., 2014. i 2015. godini (u milijunima kuna)

Područje/ županija	Dobit razdoblja					Gubitak razdoblja				
	Iznos			Udjel (u %)		Iznos			Udjel (u %)	
	2013.	2014.	2015.	2013.	2015.	2013.	2014.	2015.	2013.	2015.
Požeško-slavonska	149	153	135	0,49	0,38	105	100	475	0,4	2,5
Ukupno RH	30 392	34 904	35 926	100	100	26 862	25 150	18 786	100	100

Izvor: prema podacima Štavlić (2016) i Privrednog vjesnika (2016)

Prema navedenim podacima iz tablice 6. dobit razdoblja u Požeško-slavonskoj županiji smanjuje se kroz promatrane godine, dok se povećava gubitak razdoblja. Dobit

razdoblja u navedenim promatranim godinama bila je najveća 2014. godine (153 milijuna kuna), a najmanja dobit razdoblja u Požeško-slavonskoj županiji bila je 2015. godine (135 milijuna kuna) iznosi 0,38 posto u udjelu ukupne dobiti razdoblja Republike Hrvatske. Gubitak razdoblja drastično se povećao 2015. godine iznosi 475 milijuna kuna što čini 2,5 posto u ukupnom gubitku razdoblja Republike Hrvatske. Gubitak razdoblja u Požeško-slavonskoj županiji raste što dovodi do zaključka da poduzetništvo u županiji posluje s gubitkom iz godine u godinu i u ovakvim situacijama traži potporu raznih institucija kroz provođenje različitih strategija razvoja malog i srednjeg poduzetništva, dok na razini Republike Hrvatske opada.

Tablica 7. Ukupni prihodi poduzetnika u Požeško-slavonskoj županiji u 2013., 2014. i 2015. godini (u milijunima kuna)

Područje/županija	Ukupan prihod					
	Iznos			Udjel (u %)		
	2013.	2014.	2015.	2013.	2014.	2015.
Požeško-slavonska	3 528	3 227	3 472	0,5	0,52	0,5
Ukupno RH	612 441	618 800	639 648	100	100	100

Izvor: prema podacima Štavlić (2016) i Privrednog vjesnika (2016)

Ukupni prihod Požeško-slavonske županije najveći je bio 2013. godine (3 528 milijuna kuna), 2014. godine dolazi do pada ukupnog prihoda županije (3 227 milijuna kuna), ali te godine najveći je udio 0,52 posto ukupnih prihoda Požeško-slavonske županije u ukupnim prihodima Republike Hrvatske. Ukupni ostvareni prihodi Republike Hrvatske rastu iz godine u godinu, iz toga se može zaključiti da razvoj poduzetništva ide u dobrom gospodarskom smjeru.

Tablica 8. Pokazatelji produktivnosti i rentabilnosti poslovanja poduzetnika Požeško-slavonske županije u 2014. i 2015. godini

2014. godina	Ukupni prihod po zaposlenom (u 000 kn)	Neto dobit po zaposlenom (u kn)	Rentabilnost prometa (neto profitna marža) (u %)	Rentabilnost vlastitog kapitala (u %)
Požeško-slavonska	423 830	7 023	1,1	4,9
Ukupno RH	745 427	11 750	1,6	2,5
2015. godina	Ukupni prihod po zaposlenom (u 000 kn)	Neto dobit po zaposlenom (u kn)	Rentabilnost prometa (neto profitna marža) (u %)	Rentabilnost vlastitog kapitala (u %)
Požeško-slavonska	436 325	- 42 705	- 9,79	- 47,92
Ukupno RH	762 771	20 439	2,68	4,1

Izvor: prema podacima Štavlić (2016) i Privrednog vjesnika (2016)

Prema tablici 8. pokazatelji produktivnosti i rentabilnosti poslovanja poduzetnika u Požeško-slavonskoj županiji u 2014. godini pozitivni su u odnosu na 2015. godinu. Neto dobit po zaposleniku 2014. godine iznosi 7.023,00 kuna dok 2015. iznosi negativnu neto dobit od 42.705,00 kuna, što upućuje na to da poduzeća posluju loše, visoki su troškovi, a prihodi niski. Prema poslovnom leksikonu svako povećanje vrijednosti ovog pokazatelja ocjenjuje se povoljnim kretanjem, a smanjenje vrijednosti upućuje na teškoće u poslovanju poduzeća i može biti jedan od indikatora poslovne krize. Iz navedenih podataka može se zaključiti da su prihodi od prodaje u Požeško-slavonskoj županiji niski, kao i neto profit zbog toga dolazi do smanjenja vrijednosti navedenih pokazatelja. Pokazatelji rentabilnosti županije nalaze se u minusu, dok se ukupni pokazatelji države pozitivni.

Makroekonomsko i poduzetničko okruženje u Požeško-slavonskoj županiji imaju sve preduvjete i potencijale za daljnji rast i razvoj poduzetništva u županiji. Iako županija bilježi pad zaposlenosti, potporne institucije nastoje poticati razvoj poduzetništva i stvaranje novi poslovnih subjekata kako bi se smanjila stopa nezaposlenosti, povećala proizvodnja, zadovoljstvo i životni standard stanovništva. Poduzetnički inkubatori nastoje privući mlade poduzetnike svojim potporama i savjetovanjem, također i ostale potporne institucije žele utjecati na razvoj poduzetništva i smanjiti odlazak mlade radne snage iz Požeško-slavonske županije.

5. ZAKLJUČAK

Na samome kraju ovoga rada može se zaključiti kako mala poduzeća imaju iznimno veliku važnost u gospodarstvu, kako u svijetu tako i u Požeško-slavonskoj županiji. Prema istraživanju iz dostupnih tržišnih analiza uočava se da Republici Hrvatskoj ne nedostaje poduzetničke inicijative, poduzetničkog duha i želje za uspjehom. Prema geografskoj raspoređenosti, najveći broj aktivnih obrta koncentrirano je u gradu Zagrebu, a najmanji broj u Požeško-slavonskoj županiji.

Hrvatska ima poduzetničke potporne institucije za pružanje potpore poduzetnicima koje nisu ravnomjerno geografski rasprostranjene, a istodobno su neravnomjerno raspoređene djelatnosti malog gospodarstva. Ta će prostorna neusklađenost kočiti regionalni razvoj sve dok se to ne poboljša.

Iz navedenih tablica, izvješća i analize može se također zaključiti da broj poduzetnika u Požeško-slavonskoj županiji raste, njihov rast može biti posljedica razvoja poduzetničke infrastrukture u posljednjih nekoliko godina. Poduzetnički inkubatori u Pleternici i Pakracu smanjuju broj nezaposlenih, a povećali su broj poduzetnika u Požeško-slavonskoj županiji. Iako se broj zaposlenih u Požeško-slavonskoj županiji smanjuje to može biti posljedica iseljavanja radne snage u inozemstvo ili sezonski poslovi u drugim županijama, potporne institucije u Požeško-slavonskoj županiji nastoje smanjiti nezaposlenost raznim programima i potporama za poduzetnike, sve su poznatiji programi potpora za mlade poduzetnike ili za deficitarna zanimanja.

Poduzetničko okruženje odnosno poduzetnička infrastruktura i institucije koje utječu na poduzetništvo smatraju se najvažnijim čimbenikom razvoja poduzetništva u Požeško-slavonskoj županiji, kao vanjski čimbenici svojim poticanjem i raznim programima potiču razvoj malog poduzetništva, nastoje poticati mlade poduzetnike i njihovo usavršavanje. Može se zaključiti da vanjski čimbenici razvoja i poduzetničkog okruženja utječu na razvoj unutarnjih čimbenika kao što su ljudski potencijali i tehnologija u poduzetništvu, sve kako bi se povećala proizvodnja i izvoz, smanjila nezaposlenost, a povećao broj poduzetnika, životni standard i BDP.

6. LITERATURA

KNJIGE:

1. Škrtić, M. (2005), *Poduzetništvo*. Zagreb: Sinergija nakladništvo d.o.o.
2. Vujić, V. (2006), *Poduzetništvo i menadžment u uslužnim djelatnostima*. Udžbenici sveučilišta u Rijeci, Fakultet za menadžment u turizmu i ugostiteljstvu
3. Štavlić, K. (2016) Čimbenici uspješnosti mikro poduzeća u Republici Hrvatskoj. Doktorska disertacija. Osijek: Sveučilište Josipa Jurja Strossmayera

INTERNETSKI IZVORI:

1. Hrvatska gospodarska komora.
URL: <https://www.hgk.hr/hrvatska-gospodarska-komora/uvodna-rijec> (2017-05-24)
2. Alpeza, M. et al (2015), Centar za politiku razvoja malih i srednjih poduzeća – Izvješće o malim i srednjim poduzećima 2015. godina (CEPOR)
URL: <file:///C:/Users/Racunalo/Downloads/Cepor-izvjesce-2015-HR.pdf> (2017-05-24)
3. Ministarstvo poduzetništva i obrta.
URL: https://poduzetnistvo.gov.hr/24-5.2017_19:33 (2017-05-24)
4. Ekonomski rječnik.
URL: <http://www.ekonomskirjecnik.com/definicije/bruto-domaci-proizvod-bdp.html> (2017-05-24)
5. Hrvatska banka za obnovu i razvoj.
URL: <http://www.hamagbicro.hr/http://www.ekonomskirjecnik.com/definicije/bruto-domaci-proizvod-bdp.html> (2017-05-24)
6. Poslovni dnevnik.
URL: <http://www.poslovni.hr/leksikon/drustveni-bruto-proizvod-617> (2017-05-25)
7. Poslovni dnevnik.
URL: <http://www.poslovni.hr/leksikon/nacionalni-dohodak-916> (2017-05-25)
8. Državni zavod za statistiku.
URL: http://www.dzs.hr/Hrv_Eng/publication/2016/14-01-01_01_2016.htm (2017-05-25)
9. Regionalna razvojna agencija Požeško-slavonske županije (PANORA)
URL: <http://www.panora.hr/zupanijska-razvojna-strategija#anchor-240> (2017-05-26)
10. Poduzetnički centar Pleternica.
URL: <http://www.plink.hr/poduzetnicki-centar> (2017-05-26)
11. Poduzetnički centar Pakrac.

URL: <http://www.pc-pakrac.hr/?vrsta=3&id=2> (2017-05-26)

12. Požega portal.

URL: <http://pozega.eu/sve-manji-broj-aktivnih-tvrtki-obrtnika/> (2017-05-26)

13. Financijska agencija.

URL: <http://www.fina.hr/Default.aspx?sec=176> (2017-05-26)

14. Poduzetnički inkubator Pleternica.

URL: <http://www.plink.hr/> (2017-05-26)

15. Poduzetnički centar Pakrac.

URL: <http://www.pc-pakrac.hr/> (2017-05-26)

16. Hrvatski zavod za zapošljavanje Područni ured Požega.

URL: http://www.hzz.hr/UserDocsImages/PZ_Zaposljavanje_u_sijecnju_2014.pdf (2017-05-26)

17. Privredni vjesnik (2016). 400najvećih hrvatskih tvrtki u 2015.godini. broj 3940.

URL: <https://issuu.com/nestar/docs/400naj2015/4?ff=true> (2017-05-30)

18. Ekonomski vjesnik (2013). Razvoj malog gospodarstva u Republici Hrvatskoj. Broj 1/2013.

URL: [file:///C:/Documen/EV_1_2013_clanak_Rajsman_Petricevic_Marjanovic%20\(4\).pdf](file:///C:/Documen/EV_1_2013_clanak_Rajsman_Petricevic_Marjanovic%20(4).pdf)

7. POPIS TABLICA I GRAFIKONA:

Popis tablica:

Tablica 1. Broj poslovnih subjekata prema pravnom statusu , stanje na dan 31.12. 2014.

Tablica 2. Makroekonomski podaci Požeško-slavonske županije

Tablica 3. Makroekonomski podaci Požeško-slavonske županije

Tablica 4. Broj poduzetnika i broj zaposlenih u regiji Slavonija i Baranja u 2013., 2014. i 2015. godini

Tablica 5. Broj poduzetnika s ostvarenom dobiti/gubitkom u Požeško-slavonskoj županiji u 2013., 2014. i 2015. godini

Tablica 6. Ukupna dobit i ukupni gubitak nakon oporezivanja u Požeško-slavonskoj županiji u 2013., 2014. i 2015. godini (u milijunima kuna)

Tablica 7. Ukupni prihodi poduzetnika u Požeško-slavonskoj županiji u 2013., 2014. i 2015. godini (u milijunima kuna)

Tablica 8. Pokazatelji produktivnosti i rentabilnosti poslovanja poduzetnika Požeško-slavonske županije u 2014. i 2015. godini

Popis grafikona:

Grafikona 1. Ukupni prihodi poduzetnika top 5 gradova Požeško-slavonske županije u 2014. godini (iznosi u tisućama kuna)

IZJAVA O AUTORSTVU RADA

Ja, **Ana Marija Rezo**, pod punom moralnom, materijalnom i kaznenom odgovornošću, izjavljujem da sam isključivi autor završnog/diplomskog rada pod naslovom „**Analiza čimbenika razvoja poduzetništva u Požeško-slavonskoj županiji**“ te da u navedenom radu nisu na nedozvoljen način korišteni dijelovi tuđih radova.

U Požegi, 06.06.2017.

Ana Marija Rezo
